

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belkőzép-utca 2-dik szám.

HIRDETÉSI DIJAK:

Egy ☐ centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reclam sora: 1 frt. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttéri ezikkék:

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

ELLENZÉK.

Telefon-szám: 9.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Telefon-szám: 9.

SZERKESZTŐI IRODA:

Balmaz-utca 47-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ELLENZÉK ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Évesre 16 frt. v. 32 korona. Negyed évre 4 frt. v. 8 korona.
Hónve 8 frt. v. 16 korona. 1 hóra 1 frt 50 kr. v. 3 korona.

Egyes szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Magyarok, románok.

(A nemzetiségi ügy kritikája.)

A magyar nemzet testén veszedelmes kelevény keletkezett. A migoró pattanásnak látszott, ügyet se vetünk rá; most hogy megnőtt, elgörgesedett s lázakat kezd előidézni, úgy, hogy orvoslásról gondoskodjunk. A memorandum-pör letárgyalásánál, bárhol végződjék is, nincs se jót, se bajon. Ez csak egyik tünete a bajnak, a melynek oka mélyebben gyökerezik és sokkal mélyebben rágódott be a testbe, hogy sem egyszerűen ki lehet venni.

Komolyan kell a betegség felett komolyulni, és gyökeresen kell hozzá látni az orvosláshoz.

A hol baj van, sok a kuruzsló; kevés a hivatott orvos. Jó tanácsot attól várhatunk csak, a ki ismeri a bajt alaposan, s van szíve, hogy jóindulattal, — értelme, hogy okosan keresse a megfelelő orvosságot.

A meddő tanácsalanság, a sötétben botorkálás közepette, hogy miként kell az oláh-kérdést megoldani, mint egy világító fáklya jelent meg egy röpi a fentjelzett czim alatt.

Írója Moldován Gergely, egyetemi tanár, köztünk az oláh kérdés legalkalmasabb ismerője, a ki tisztánlátja az érem mindkét oldalát, s mint született román, de a magyar nemzeti állameszmének igaz híve, egyaránt jóindulattal van mind a magyar, mind az oláh nemzet iránt s a békés együttélés s az Oláhországgal való őszinte szövetség lelkes híve.

Nagy érdeklődéssel olvastuk azért röpiratát, a mely szépen, lendületesen, de egyszersmind leplezetlen őszinteséggel és éles kritikával irta fel. Hiába szabadította fel 1848-ban a magyar, a bosszuallás érzetéből egy ellenséggel szövetekezett. Bécs nevelte 1693-tól, Bécs szította tovább a magyar gyűlöletet. 1867-ben is Bécszel kacérkodott s az 1868-ki nemzetiségi törvény, a mely nem hajta

tott végre, bőven táplálta azóta is a gyűlöletet. A törvényhozás nem gondoskodott arról, hogy az erdélyi oláhok jó irányba terelje, hogy az alkotmányt megkedveltesse. Az izgatóság a román állam anarchistái annál inkább gondoltak, hogy saját érdekeik vak eszközeivé tegyék s most ott állunk, hogy inkább oroszok, mint magyarok! a jelszó, s a magyart tartják legnagyobb ellenségüknek.

Egész berendezkedésük, sajtó, egyház és iskola arra való, hogy a magyar befolyást kiszorítsák, a magyar államot megbomlasszák. Alkottak nemzeti programot, melynek czélja a magyar állam kettészakítása Erdély autonómikus berendezésével, Magyarországból nemzetiségi foederatív állam alkotása — s a végeztél Erdélynek a Tiszáig Oláhországgal egyesítése.

II. A magyarok hibái, hogy türelmetlenek a nemzetiségekkel szemben s mindenek felett lenézik az oláhot. A 48-ban felszabadított „testvér” hálátlanul viselvé magát, a testvériséget felváltotta a gyűlölet, a megvetés. A magyar 1867-ben nem vett őszintén fátyolt a multakra, s nem bízott az oláhban s még inkább elidegenítette. Az alkotmány visszaállítás után a helyett, hogy Erdély kormányzatát demokratikus alapokra fektette volna, megteremtett benne egy üres arisztokratikus uralmat, a mely folytatása az 1848 előtti földesuri uralomnak. Az oláh nép 1867-ben az 1848 előtti földesurak uralmát látta felelevenedni.

Az 1867-es közösiügyes paktum alapján a magyar nemzet ideálja, a nemzeti állam, soha sem lesz megvalósítható. A közös hadseregben a magyar állam területén egy külön, önálló nemzetiségi állam alkottatott. A magyar nemzeti állam és a közös hadsereg oly ellentétek, a miket egybe-forrasztani nem lehet.

Külgügyi képviselőtünk idegen, királyi udvartartásunk nincs. A hadsereg és diplomácia a magyar nyelvtudást a magyar államban feleslegessé teszi. A magyar állam így a nemzetiségeknek nem imponálhat.

Kimondottuk az uniót Magyarországgal Erdély között; de Erdélynek külön törvényei és kiváltságai fennmaradtak. Az oláhság érdekeit azonban senki nem ápolta, úgy hogy az külön fejlődésre kényszerített.

Az erdélyi magyar társadalom a saját elemeiből is több osztályt állí-

tott fel, a melyek magas válaszfalat emeltek magyar és magyar — között. Az arisztokratikus gőg és kizárólagosság elidegeníti és eltaszítja még a magyart is egymástól, nem hogy az idegent vonzaná. Ugy, hogy az erdélyi magyar társadalom nem vonz, hanem eltaszít.

Az oláh faj hódít és asszimilál, úgy hogy ha 1867 óta az oláh elem uralodnék Erdélyben a magyar helyett, Erdély ma egészen oláh lenne.

Veszedelme Erdélynek, hogy a közigazgatás szintén arisztokratikus. Az arisztokraczia adja a főispánokat, a többi hivatalok sem tanulás és érdem, hanem szűfletés alapján osztogattnak. Erdélyenc az oláh-kérdés elmérgesedését első sorban a főispánok felelősek.

A közigazgatást demokratikus alapokra kell fektetni s abban részt kell engedni az oláh intelligens elemeknek is.

Ilyen volt eddig Erdélyben az igazságügy is. Ma már demokratikusabb alapokon nyugszik és az oláh nép is bizalommal kezdi tekinteni. De az oláh elem itt sem érvényesül kellő mértékben.

A tanügy téren is sok a mulasztás, hiba és hiány.

A magyar középiskolák Erdélyben nemzetiségi szempontból öntudatlanul agitátort nevelő intézetek. Az oláh ifjút elvadijták, még magyarul sem tanul meg. S ha az iskolából kikerül, az államnál nem kap alkalmazást, mert nem biznak benne.

Az ország szerencsétlenségének egyik legfőbb oka a sok felekezet és külön autonómia. A közoktatást államivá kell tenni, mint más rendezett államban van. Nincsenek jó oláh tanácsadók, erről is az államnak kellene gondoskodni.

A sajtó sem fogja fel valódi hivatását a nemzetiségi kérdésben; nem alkot, de rombol, nem békít, hanem elvadijt. Innen van, hogy 3 millió oláhból nincs 200, a ki magyar lapot olvas.

Nincs érintkezési pont a tudományosság téren sem. Hazafias irányú könyveket kellene iratni, terjesztetni az oláhok közt, hogy a magyar kultúrát megkezdjék. A sajtóiroda lapkivonatokat csinál, de az állam érdekei megóvásánál künn és benn nem törődik.

A miniszteriumokban nincs oláh,

nincs ki a tévedéssel behatóan foglalkoznék. Szóval az egész kormányzati rendszer szelleme nemzetiségi szempontból határozottan veszedelmes.

III. Román-magyar érdekek egyaránt követelik a két nemzet öszszetartását. Mindkettőnek egy félelmetes ellensége van: a panszlavizmus, az orosz hatalom terjeszkedése. A magyar állam pusztulása maga után vonná Oláhországot. A panszlavizmus keze működik az oláh agitációkban is, midőn az oláhok egyesülése csábos ideáljával az oláhokat a magyarok ellen izgatják. Az ideál utáni kalandozásban nagy veszély rejlik az oláhokra, mert az orosz, melynek a Balkán és Konsztantinápoly uralmára való törekvésében utjában áll, elnyeléssel fenyegeti. Oroszország Besszarabiát 1872 óta már eloroszosította; alkalomadtán nem kímélné a vallásilag úgy is rokon Oláhországot sem.

A magyar nemzeti államtól függ az oláh nemzeti állam fennállása, de ettől függ Ausztria hatalmi állása is.

Az erdélyi oláh izgatás fészke Oláhországban van, az oláhországi adminisztratív ellenék a Ligával nyíltan harcol ellenünk, az oláh kormány titokban támogatja. Ott kell előbb meggyógyítani a bajt (diplomáciai beavatkozással) s nálunk azután könnyebben orvosolható.

IV. A kibontakozás a létező bajok felismerésében és orvoslásában áll. A kormány ne kicsinyelje mint eddig, s lásson munkához. Ezer év mulasztásait bölcs, türelmes és ernyedetlen munkával lehet és kell pótolni, jóvátenni. Két irányban kell megkezdni a munkát: künn és benn. A diplomácia útján Oláhországban kell elfojtani a bujtogatást. Itt benn kielégíteni az oláhok jogos és méltányos kívánságait, igényeit és vaskézzel elnyomni minden izgatást.

A nemzetiségi és választási törvényt át kell alakítani.

A közigazgatás demokratikus alapokra fektetendő.

Jó és pontos állami adminisztratio minden téren.

Szeretetteljes nevelés és oktatás. Oláh iskolák és egyházak gyámolítása.

Ipari és közgazdasági állapotaink javítása.

Az oláh intelligencia foglalkoztatása, mert a nemzetiségi kérdés nála jobbára kenyér-kérdés.

Ezek Moldován Gergely nagybecsű röpiratának vezérszámái. Bő anyagot szolgáltat a gondolkozásra és a tetterre, kormánynak és társadalomnak egyaránt. Mindkettőre nézve eljött a tettek ideje mert Erdélyben a jelenlegi szellem és állapotok s a nem törődőség, fentartása előbb utóbb katasztrófára vezet.

SZÁDECZKI LAJOS.

Az oláh kérdésnél még nyomasztóbb országos mizeriánk az:

Egyházi kérdés.

(Vége.)

De — némely lapok szerint — egy püspök ur ott is kinyilatkoztatta, hogy ha törvényt válnék is, akkor sem fognák megtartani azt.

Vajjon! jogállamunkban a törvénynek engedelmeskedés ily nyílt felmondása — ha igaz — nem a kulturharcz izenetének tekinthető? Oh nem; hisz ott vannak az egyház élén álló főnökök, ott vannak Vaszari, Samassa bibornokok s még többek, kiknek nemes tettekben bebizonyított honfi érzelmei nemcsak egyházi alárendeltjeik, de előttünk is ösmeretesek, kik protestáns felekezeteknek vagyunk szerény tagjai s ezért őszinte tisztelettel s hazafi bizalmunkkal adózunk nekik. Aztán maga a magas clerus is érezheti, szinte mint magunk, hogy a nagy világon e kívül számunkra nincsen hely, mert bizony-bizony mondják nekik, hogy — ha a ránk nehezkedő fellegek mellé járulna még a kulturharcz veszélye és a balkizdelem által tönkrejuttatnók hazánkat, ők is súlyosan megérintnék azt.

S ha kozmopolitikusokká válva, mély tudományosságukat boldogabb államokba bírnák is ragadtatni, nehezen találhatnának oly tért, hol teljes tehetségeiket anynyira tudnák méltányolni, tisztelni s oly dusan jutalmazni, mint édes hazánk.

Most már a főrendiház többsége mély tudományos és egyfelől az egyház, másfelől a szabadelvű eszmék ihlettségétől áthatott jeles szonoklatok közt pár napi tárgyalás után a polgári házasság eszméjét a katolikus dogmával meg nem egyeztethetőnek nyilvánítva, a képviselőház által elfogadott törvényjavaslatot részletes tárgyalás alá sem bocsátva, általánosságban megvitatás után visszautasította.

Mi a katolikus dogmát nem ismerjük, de abban, hogy hazánkban a francia, német, olasz, s több kultur államokétól különböző oly dogma cikkek érvénybe lehetnének, mely a 19-ik század végén is,

Érvénytelen.

C. SWERDNÁTÓL.

Az „Ellenzék” számára fordította:

AMIKA.

XLII.

(Folytatás.)

(100)

Ő mindig jó leány lett volna, ha a vasuti szerencsétlenséggel a maga feje be nem tört volna. Vannak asszonyok — hálá az égnek elég bőségesen — kik minden körülmények közt helyt állanak; de Eszter nem tartozik azokhoz, és jó lesz, ha nem felejt el.

És most, ha a kutyája mellett elvezet, lekötelez.

Dere egy kutya, de úgy látszik nem tetszik neki az arcom, és én nem kívánok az éles fogaival közelebbi ösmeretségbe jönni.

A két férfi együtt ment ki az est homályába, melyet a fák felett emelkedő hold kezdett megvilágosabbítani; gyenge szellő mozgatta meg a kert illatos virágait. A doktor volt az első, a ki kellő méltánnyal tekintve jobbra, balra, és előre, a Verándáról a kertbe vezető lépcsőn egy pár fokon lement.

Hirtelen megbotlott, s csak egy erős hátrafele tett mozdulattal mentette meg magát az előre való eséstől.

— Az ördögbe! — kiáltá élesen: és aztán, egy egészen más hangon — a rémület és borzadály vegyületekének a hangján azt mondá: Lochart, jöjjön, nézze mi ez?

Letérdelt azon tárgy mellé, melyben megbotlott: egy csomag rongyos ruhaneműnek látszott. Brián is lehajolt, s a fehér kiseretietes arcot a holdvilága felé fordította.

AZ ELLENZÉK TÁRCZÁJA.

1894. Május 23.

A hódmezővásárhelyi Törő—Pethő-féle összeesküvés.

(Vége.)

Vásárhelyről Pethő és néhány társa törökföldre utaztak s az Al-Dunánál tartózkodó bujdós magyarokkal és a belgrái baszával értekeztek, — legalább elhitették hon maradt társaikkal.

Pethő, valamint az összeesküvők nagy része jobbágy emberek voltak — Vásárhelyt azon időben 4—5 nemes család laklathott, azok is beszármazottak, birtoktalankok.

A miveltég alantí fokon állott. Az összeesküvők inkább tudatlan rajongók, mint rosszakaratúak. Azt hitték, hogy csak meg kell kezdeni, aztán megalakul magára a kurucz-világ. Jöttek, mentek, gyüleseztek, esküdöztek, de több volt a szándék, mint az eredmény. Megfontolatlan könnyelműség volt minden eljárásuk. Halason, párthiveik boral szervezték az új korszakot a vásári publikumból, nyílt korcsmákban. Anyyira nyílt volt összeesküvésük, hogy ép azért semmi hitelek nem volt a megfontoltabbak előtt és a hatóság nem vette számba az éretlen borhevétli lelkesedés mende-mondáját.

Eljött azonban a cselekvés ideje. Törő Pál és Pethő Ferencz abban egyeztek meg,

hogy június 3-án keljenek fel s Turnál a Körös partján találkozzanak; ott agyrémük szerint bevárhatják a bászai, békési és csongrád megyei bajtársakat s együttesen indulhatnak Debreczen és Szathmár felé, hol már a kurucok, hitők szerint talpon vannak. Pénzel és fegyverrel a porosz majd elfogja őket látni stb.

1753. jun 3-án össze gyűltek tehát a vásárhelyiek, nagyot ittak és újabb fel-ésküdtek kuruczoknak. Kardjuk csak háromnak volt, a többiek botokkal, fokosokkal valának felfegyverkezve. Katona munda — ing és gatyából állott. Lovakat a más ménességből rekviráltak.

Hanem csak most rettent meg Pethő Ferencz kapitány uram, látva, hogy kurucz pajtásai alig egy néhányan gyűltek össze. Össze-vissza huszonhatan valának. A csapatot Pethő elindította s megígérte, hogy ő is utánok megy, — de elszökött Makóra.

A csapat, melynek vezére Körösi Péter és „obestere” Becsei Mihály valának, Mező-Turnak tartott, hogy ott a Törő Pál uram kuruczaival egyesüljenek. Hanem mikor a csapat Tur alá ért, már akkor egész serege várta az ellenségnek a vitéz kuruczokat, nem hogy velük egyesüljenek, hanem, hogy őket elfogja. A turiaik maguk is fegyvert fogtak a vásárhelyi kuruczok ellen, mert ezt kívánta az eszélyesség. Törő Pál is, a fő összeesküvő, látva a nevétség kezdetet: tanyájára rándult. . . A kuruczok a vezéreket, a vezéreket a kuruczokat hagyták cserben. Csak az a 17-re le-

olvadt, jobb sorsra érdemes kurucz boljongott egyik falutól a másikig.

Tur, Kisujszállás, Turkeve, Hevesme-gye és a Szolnokon szállásoló katonaság fellármazva és lóra ültetve lett a felkelők ellen.

A kuruczok többnapj boljongás után farkas módra megéheztek és a turkevei atyafiakhoz beszálltak, kik testvéri szeretettel megvendégelték őket. A lakoma után vége lett a ribilliónak s a vásárhelyi kuruczok szegyenkedve kullogtak haza. Azután következett a szomorú felvonás: a kuruczok börtönbe kerültek. A Kevciek is megadták az árát a vendéglátásnak, mert a kuruczok szövetségeseinek tekintették. A kereset megindított. Az udvarnem bizva a megyékben — a királyné Budára egy delegált törvényszéket nevezett ki, melynek elnöke gr. Battyáni Imre, tanács bírái: Almási, Pécsi, Majláth és Rhabovszki a kir. ügyek igazgatója voltak.

Ez a törvényszék Vásárhely és Tur bíráit is csakhamar elfogatta, sőt a Jász-Kun kerület tisztviselőit is fegyelmi eljárás alá vetette.

Nem kerülték ki a gyanut a gr. Károlyi Ferencz-tisztei és a vásárhelyi lel-kész sem.

Elfogatott augusztusig 170 egyén. Eb-ből 110-re 1754-ben ítélet mondatott. A tettesek cselekménye király elleni pártütés-nek és a haza békessége felzavarásának minősítették. . . Halállal büntetett 13. Törő Pálnak pallossal feje vétetett s teste négyfelé koncoltatott s a világ négy tája

felé akasztófákra függesztetett. Többen 1 évtől 6 évig terjedő börtönnel fenytettek, mások 100 pálca ütessel; némelyek hivataluktól fosztattak meg, — mintegy 54-en életfogytiglani katonáskodásra kárhoztattak. Csak 28-an bocsáttattak szabadon hosszas vizsgálati fogság és rettenetes kintatások után. Túrra és Vásárhelyre kimondatott — hogy elpusztíttassanak. . . A kegyes királyné azonban megkegyelmezett, de azon kikötéssel, hogy 200 lovas katona számára laktanya építtessék és élelműről gondoskodjanak. Vásárhely évenként 7200 forintot költött rájuk.

Pethő Ferencz is fejtételre és felnégyelésre ítéltetett, de ő szerencsésen megszökött a büntetés elől.

Ily rettenetes tragédiával végződött a komikummal megindult Törő—Pethő féle kuruczmozgalom. . .

Megjegyzésre méltó, hogy ezen kurucz mozgalomban, mint a főtényező egy Kovács János nevű szerepelt, ki 5 évi fegyházzal büntetett. A mostani vásárhelyi szociál mozgalomnak is egyik vezére egy Kovács János nevű egyén! Vajjon nem utóda-e ez az előbbinek? . .

Mentse Isten Magyarországot, hogy a mostani vásárhelyi szociális mozgalom a Törő—Pethő féle kurucz mozgalomhoz hasonló tragikummal végződjék.

Közli: r.

Lásd részletesebben: Szőnyi Beniamin és a Hódmező-vásárhelyiek. Irta: Szeremlei Sámuel. Kiadja a magyar protestáns irodalmi társaság.

melyen az országos törvényekkel biztosított egyenjogú felekezettől hásszássági revelsá-lissokkal és elkeresztelésekkel azoknak tör-vényszerű hivatát nem az érett koru egyének lélekismeretes meggyőződésük szerinti saját akaratukból, de akára szülők előleges kötele-zettségük alapján, akár az új szülött ár-tatlan csecsemők elkeresztelésével vallásuk-ra átcsempészhetnék, szintugy merünk ké-telkedni, mint a zsidó korának az anti-semitizmus által ellátott oly hitszabályok lé-tetésében, melyek a vallásukba beavatást elő keresztényekből vett vörrel eszközölni parancsolják.

Talán jogosan várhattak volna azért a főrendiház méltóságos, nagy és föméltó-ságu rendjének mind belakó s így jó és balszerencsében osztozó, mind hazánk föld-jének nagy területű jóvedelméből külföldi boldogabb városok győzöireit élvező tag-jaitól, hogy — ha a polgári házasság esz-méjét elvetették — mutattak volna más utat és módot arra, hogy sok más miseri-akkal is küzdők hazánkat vallásos izzag-maktól és küzdelmekről megkímélve, a bol-dogító, őszinte testvériséget szilárdíthassuk. Ha igen! ne nézzük melyik padon ül s ke-ressük tanácsát, mint a most már hanyatló nemzedékünk követte örök emlékü, bölcs Deák Ferenczünket.

A kérdéses törvény elveire és szöve-gére reflektálni tartózkodunk, mert abban törvényhozásunk két kamarájában a javas-lat mellett és elleni nézeteiket hazánk legkitűnőbb szónokai oly alaposan ér-veltek, hogy ahoz a legkitűnőbb zurnalis-ták is plágium nélkül alig adhatnának va-lami érdemlegest.

Azért csak az ez által növekedett honfi aggodalmainknak kívántunk ezen levelünk-ben kifejezést adni.

És ezt azon buzgó ohajunk nyil-vánításával végezzük: — vajha hazánk mennyei védője segítse meg közügyeink egyház és polgári vezetőit ezen békés nyu-galmunkat zavaró kérdésben állandóan biz-tos megoldásra utat és módot találni!

Boldog emlékü Deák Ferencz a trón és haza boldogabb jövőjére talált utat és módot a polgári téren háromszázados vi-szályainknak kiegyenlítésére. Ő jelen szá-zadunk legelején született, s hogyne talál-koznék az azóta születettek közül is oly ma-gyar hazafi, ki a multa fátlyolt borítva a vallási testvéries viszonyok szilárdítását bé-kés kiegyenlítését eszközölje!

Memorandum-per.

(Tizenötödik nap.)

Kolozsvárt máj. 23.

Ma reggel a memorandum oláh szö-vegének felolvasásával folytatták a vég-tárgyalást. Pontban 10 órakor ért véget a felolvasás.

Elnök: a bizonyítási eljárás teljesen be-lévén fejezve, felkérem a közvádló urat terjessze elő a vádbeszédet.

Rátiu: (szóli akar.)

Elnök: nem engedem meg, semmi felszólalásnak helye nincs.

Lukács: (szintén észrevételeket akart tenni.)

Elnök: meg vonom a szót.

Vita főügyész állott fel, e rövid in-cizdens után s általános csendben kezdette meg vádja előterjesztését.

Mind a két férfi megösmerte a Har-wood Howel arczát, egy új és ünnepélyes bélyeggel azon, melynek csak egy jelentése volt. Egy rövid pillantást váltottak egymás-sal, de egyik sem szólott hangosan, csak suttogva mind a ketten és egyszerre Esz-terre gondoltak, aki a mögöttük levő cse-des házban oly nyugodtan aludt.

Talán Eszterre gondolva, mind a kettő érezte, hogy ez volt a legjobb a mi törté-nethet. A Doktor a kisérteties arcra né-zett, megfogta a kezét, a szívére tette a kezét, aztán a fejét rázta és fellépett.

Meghalt — mondá suttogva — és már majd nem egészen ki van hűlve! Én azt gondolom, hogy körül-belől egy óra óta meg van halva. A veranda árnyéka elta-karta, és ha mi a másik uton jöttünk volna, reggelig fedezetlenül maradt volna. Szerencse, hogy mi találtuk meg és nem va-lamelyik sikoltozó szolgáló! De mi ölte meg ezt az embert?

A Brián éles szemei egy kis üveget fedeztek fel a porondon éppen a lábai előtt. Felvette; a holdvilágban megvillant amint a tenyerére tette.

Egy orvosságos üveg volt és üres. Doktor Magregor megnézte, megszagolta s aztán felvilágosulást kifejezésével nézett Briánra.

— Méreg — mondá röviden.

Brián tudta azt. Néhány szóval elbe-szélte a Harwood látogatását és értekezle-tüknek a nagyobb részét. A doktor a fe-jét rázta, s a kis üveget a zsebébe csusz-tatta.

— Én azt gondolom, hogy egy hirtel-len jött kétségbeesési rohamában követte el, vagy talán azt gondolta, hogy az a leg-jobb, — a mit tehet. Szegény nyomorult teremtés. Én azt hiszem, hogy ő itten kö-rül ólálkodott és ismét magával akart ta-
Iskola Alapítvány -

A vádbeszéd egész terjedelmében a következő:

Tekintetes kir. törvényszék! tisztelt esküdtbírók!

Miként a felolvasott vádlevélből meg-érteni méltóztattak, a büntető törvénybe ütköző cselekmény a melyért vádat emel-tem az u. n. oláh memorandum terjeszté-se által lett elkövetve.

Az oláh memorandum néven ösme-letes emlékirat egyike az újabb időkben megjelent ama politikai tartalmu nyomtat-ványoknak, a melyek nem csak, hogy a közfigyelmet magukra vonták, de, egysze-rmind élénk visszatetszést, részben pedig felháborodást is szültek a hazafias közvé-lelményben.

Ez alkalommal csak a memorendum-ról szólvá; magára vonta a közfigyelmet ez emlékirat abból az okból, mert tudva volt, hogy az abban felhozott sérelmek, ha-zánk oláh ajku lakosságának nemzetiségi sérelmeiként vannak feltüntetve, és mert tudva volt, hogy ez emlékirat Ő felségéhez benyújtani szándékolta.

Visszatetszést, — némely részeivel pedig éppen felháborodást szült ez emlé-ki-irat, nézetem szerint abból az okból, mert abban, az alaptalan sérelmek egész so-rozata mellett a hazai törvényhozás, és egyáltalán véde a magyar nemzeti kormány-zás elleni vádaknak egész halmaza is benn-foglaltatik. Nem csak, de sőt az emlékirat az állami alaptörvények egyik legfontosab-bikának — jelesen az Unióról, vagyis az egykori Erdélynek, a szűkebb értelemben vett Magyarországgal való egyesítéséről szó-ló törvénynek, a maga érvényességében és kötelező erejében való megtámadását is magában foglalja.

Bár mennyire költöttek és alaptalanok legyenek azonban, a memorandumban fel-hozott sérelmek és vádak; — én itten azok mindegyikével mindenikének egyenkénti fejtegetése és czáfolatába nem bocsátko-zom. Nem bocsátkozom egyszerűen abból az okból, mert azoknak a sérelmi pontok-nak fejtegetése, a melyek habár alaptala-nok is de nincsenek is vád tárgyává té-ve, azoknak a fejtegetése — mondom nem tartozik a jelen sajtó per keretébe.

Szorítokozom tehát, csakis azoknak az állítólagos sérelmeknek a fejtegetésére és czáfolatára, melyek az unióról szóló tör-vény érvényessége és kötelező ereje ellen intézett támadással kapcsolatosan, — s a támadásnak mintegy indokál vannak a memorandumban felhozva.

Ezen sérelmek közé tartozik első sor-ban az, hogy az unió, vagy is Erdélynek a szűkebb értelemben vett Magyarországgal való egyesítése, — miként a memorandum-ban állítatik — ellentétben a közjoggal és azon szabad elemek jogaival, a melyek Erdélyországot alkotják, — igazságtalan alakban, — vagy is egy oly országgyűlés által mondatott ki — érteve ez alatt az 1848-ik évi országgyűlést, — a mely az 1790—91-ik törvények alapján volt össze-alkotva, — és kimondatott az unió — a memorandum szavai szerint, a nélkül: hogy az oláhok a szabály arányukhoz és ezen ország részben bir fontosságukhoz mértén hozzájárultak volna.

Ebből kifolyólag állítja tovább a me-morandum: hogy az uniónak ily módon történt kimondása által, az oláh tör-ténelmi, és nemzeti jogai sérelmet szen-vedtek.

Másod sorban pedig, azért mondja sé-relmesnek a memorandum az uniót az oláhokra nézve, mert Erdély autonómia-ja önkormányzati joga, az ezt biztosító alap-törvények ellenére, az unió által megsemmi-sített, s a két ország között, miként a memo-randum mondja — fusió, vagy is teljes egy-beolvadás jött létre.

Ezen sérelmek okából nevezi aztán a memorandum az uniót és annak az 1868-ik

évi 43-ik t. cz. alapján történt életbelépte-tését egy törvényhozási, valamint jogi szem-pontból is igazságtalanságnak, s czen sé-relmek okából támadja meg az unio ki-mondásáról szóló törvény érvényességét részint az által, hogy megtagadja az 1848-ik évi erdélyi országgyűlésnek az iránti joga-sultságot, hogy az unióról az oláhok, — vagy is hogy erdély oláh ajku népének hozzájárulása nélkül törvényt alkotha-sson, — részint pedig az által, hogy az unio kimondását a közjoggal ellentét-ben állónak és igazságtalan alakban tör-téntnek állítja.

T. Uram! esküdtbíró Urak! a magyar állam tekintélye magasabban áll ugyan an-nál, hogy szükségét érezhetnének annak, hogy ha találatnak a saját alattvalói kö-zött olyanok, kik a fennálló törvények bár-melyikét is a maga érvényességében és kötelező erejében izgató módon megtáma-dni merészlik — azokkal szemben, a megtá-madott törvénynek alkotmányos uton, — s ez alkotmányban meghatározott érvényes-ségi feltételek és kellek mellett történt létrejövetelet kimutatnom kelljen.

És a mi különösen is az unio tör-vény érvényessége ellen intézett támadást illeti, azzal szemben — úgy hiszem — tel-jesen elégséges lenne, egyszerűen arra a tényre utalnom, hogy az unio, már több mint 25 év óta valósággá lett — és hogy az uralkodó Felségtől elkezdve, a haza min-den alkotmányos tényezői részéről, törvé-nyes állapotnak van előismerve. És erre a tényre utalva, szorítkozhatnám csak arra a figyelmeztetésre: hogy a mit az állam képviselői törvényesnek előismernek, az előtt az állam minden honpolgára meghajolni tartozik, — és hogy annak megtámadása merénylet az állam tekintélye ellen.

S ha mindamellett, mégis reá muta-tok arra jogtörténelmi tényre, mely szerint az Unio kimondásáról szóló 1848-ik évi er-délyi I-ső és az 1848-ik évi magyarországi VII-ik t. czikk, az akkori alkotmány érte-lmében törvényalkotásra jogosított összes közjogi tényezők közreműködésével, s a törvényalkotási szabályok pontos és szigo-ru megtartásával és királyi szentesítés mel-llett jött létre; és hogy a szerint az érvé-nyességnek minden kellekeivel fel van ru-házva; idezem ezt az annyira fontos s bi-zonyára a Memorandum szerzői előtt a tud-vaevő jogtörténelmi tényt főképen a vég-ből, hogy még felülbőve tegyem: mennyire alaptalan a Memorandumnak az a sérelmi pontja, mely szerint az unio igazságtalan alakban, ellentétben a közjoggal és egy oly országgyűlés által mondatott ki, a mely erre nem lett volna feljogosítva.

Valóban t. uraim! esküdt bíró urak! ha az unióról szóló törvény érvényessége ellen intézett támadás alapjául szolgáló sérelmi okokat, akár jogtörténelmi, akár pedig alkotmányjogi szempontból vizsgál-juk, — azoknak téves és alaptalan volta annyira világos, miszerint jogosulttal válik az a föltevés: hogy azokat, magok a me-morandum szerzői nem meggyőződésből, nem jóhiszeműleg; hanem csak a végből hozták fel: hogy támadásuk az alaposág-nak és a jogosságnak legalább a látszató-ral birjon — s hogy ilyenképpen lehetővé tegye a tájékozatlanok félrevezetését.

Mert hát, — ne tudnák és ne tudták volna a memorandum szerzői azt, hogy bármely országgyűlés, bármely törvényhozó testület csak azokból az elemekből lehet érvényesen összealkotva, melyek az illető ország alkotmánya értelmében abban részt-venni jogosítva vannak.

Avagy ne tudnák, és ne tudták volna a memorandum szerzői azt, hogy Erdély-nek az 1848-ik évig fennállott külön alkot-mánya értelmében csak a magyar, illetve a magyar nemesség, s a székelyek és a szászok tartoztak Erdélynek közjogilag elis-mert nemzetei közé; ellenben Erdély oláh

ságos kézszerítését, s Macgregor kinyitotta a kapu ajtaját és sietve ment le a falu felé. — Brián álmódóva nézett utána, míg az utnak egy kanyarulata eltakarta a szeme elől. — Szíve és lelke sokkal telibb volt, mint, hogy ezzel az utolsó rázkódis-sal sokat törődött volna. — Alig lehetett azt mondani, hogy érintette — ő egy min-denta magába foglaló edes tárgyon kívül minden iránt érzéketlen volt. — Szinte el-felejtette, hogy csak most nézett a Har-wood Howel élettelen arczára, a mint a ka-punál csendesen mefordult, hogy vissza-menjen a feleségéhez.

A Veranda lépcsőin felment és itt vissza fordult, hogy a fősínes nyári este-nek szépségére egy utolsó pillantást ves-sen. — Arra az estére emlékeztette, a mi oly régen látszott lenni midőn, Esztert megkérte, hogy legyen a felesége s a hold-világos estén együtt mentek haza, s az Eszter szíve az óvén dobogott s keze az ő kezében nyugodott.

Ekkor egy kéz érinté a karját, és ő az emlékezet által elővarázsolt kép felett mosolyogva körül nézett, s hirtelen meg-döbbsen és arca elfehéredett a mint nézett...

Ő oly teljesen meglepetkezett — Sheppcott Rutról, mint ha az soha sem létezett volna; abban a pillanatban kitörő-dött az emlékből, midőn Esztert a folyó partjáról felemelte. Ő ezt tudta, s a mint rémülettel nézett rá, nem tudta, hogy mit mondjon.

Rut nagyon halavány volt, a mint a holdvilág fényében állott, de ajkain mosoly volt:

Ő ezelőtt is mosolygott midőn majd nem ilyen szenvedése volt, ámbar Brián azt soha sem tudta.

(Folyt. köv.)

ajku népe mint olyan, politikai jogokkal nem birt, és hogy ebből kifolyólag nem is volt jogosítva arra, hogy az unio kimonda-sakor az 1848-ik évi erdélyi országgyűlésen képviselve legyen.

Avagy ne tudnák, és ne tudták volna a memorandum szerzői azt, hogy a mely országgyűlés a fennálló alkotmány érte-lmében van összealkotva, az fel is van joga-sítva arra, hogy az általa képviselt orszá-got érdeklő ügyekben, az uralkodó hozzá-járulásával törvényt alkotthasson, és hogy ebből kifolyólag, az 1848-ik évi erdélyi országgyűlés is fel volt jogosítva arra, hogy az unióról szóló törvényt megalkothassa a nélkül, hogy annak érvényességéhez Erdély oláh ajku népének a hozzájárulása, bele-egyezése megkívántatott volna.

Avagy ne tudnák és ne tudták volna a memorandum szerzői azt, hogy nem lé-tezik emberi törvény, mely az illetékes tör-vényhozási tényezők által, bármikor is jo-gosan és érvényesen megváltoztatható ne lenne; és hogy ebből kifolyólag az 1848-ik évi erdélyi országgyűlés is fel volt jogosítva arra, hogy Erdélynek addig fennállót auto-nomiáját megszüntesse.

Nem, t. Uram! esküdtbíró urak! nem lehetek annyira kedvezőtlen véleménnyel a memorandum szerzőinek alkotmányjogi s egyáltalán véve közjogi ösmeretei felől, hogy feltételezhessem: miszerint ezeknek az ál-talanosan elfogadott közjogi alapelveknek az ösmeretével nem birtak volna.

S ha mindemellett is azt látjuk hogy az unio törvény ellen intézett támadásuk — úgy szólva: lépten-nyomon, még is eze-be az alapelvekbe ütközik, ez szükségkép-pen arra a meggyőződésre vezet: hogy a memorandum szerzői e támadásban, a tör-vényességi és alkotmányossági szempontok szándékos mellőzése mellett, főképpen ha-talmi célokra irányuló törekvés, külön-ösen pedig olyan jogok érvényre juttatására célzó törekvés vezette, a mely a jogoknak csak is az ő képzeletükben lehet forrását találni; de a melyek a valóságban talán soha az unio kimondásakor pedig bizonyára nem léteztek.

Mert hát, mi egyébbnek mint csak a képzelet szüleményének nevezhetnénk azt: midőn a memorandum szerzői az erdélyi oláhoknak az unio által megsértett nem-zeti és történelmi jogairól beszélnék; holott köztudomású dolog, s a hazai jogtörténe-lem legrégibb adatai is azt bizonyítják, hogy az oláhok Erdélyben, sem az unio kimon-dása idejében 1848-ban, sem pedig azelőtt, a mióta Erdély a magyar korona fennható-sága alá került, sem történelmi, sem pedig nemzeti jogokkal nem birtak.

Ily jogokra csak akkor hivatkozhat-nának, ha külön nemzeti területtel, ha kü-lön nemzeti képvisellel, külön törvény-hozási jogosultsággal s egyáltalán véve kü-lön nemzeti intézményekkel birtak volna; mert ilyenek nélkül alkotmányosan kor-mányzott országnak, a milyen Erdély elei-től fogva volt, nemzeti jogok s egyáltalán véve nemzeti jogélet nem képzelhetők. Ugy de a hazai jogtörténelemben semmi nyoma annak, hogy az oláhok Erdélyben valaha ilyenekkel birtak volna. Ellenben Erdély-nek, az 1848-ik évig fennállott külön alkot-mányából és összes közjogi törvényei-ből világosan kitűnik: hogy Erdély oláh aj-ku népe mint olyan, a politikai jogok gya-korlatából ki volt egyenesen zárva.

Ilyen jogokkal, a oláh ajku honpolgá-rok először az 1848-ik évi törvényhozás ál-tal lettek felruházva s ime a memorandum szerzői még is éppen annak az országgyű-lésnek tagadták meg törvényhozási joga-sultságát, a melynek alkotásai közé az oláhoknak politikai jogokkal való felruhá-zása is tartozik.

A mi pedig az oláhoknak a memo-randumban emlegetett, s az unio által meg-sértett történelmi jogát illeti, a melyet — úgy hiszem — még a római foglalás ide-jéből származtatnak, hát erre egész rövi-den csak az a megjegyzésem: hogy azt a történelmi jogot, ha valaha létezett is volna, a mi azonban kimutatva nincsen, azt a magyar nemzet ezredéves történelmi joga már régen elenyészettette.

T. uraim! esküdtbíró urak! bárminő okból és bárminő alapon történjen is va-lamely fennálló törvény érvényességének és kötelező erejének ily módon, vagy is iz-gatás utján való megtámadása, az mindig és minden körülmények között merénylet képez az állami jogrend fennállása el-len, s annál nagyobb a veszély, a melyet egy ily merénylet rejt magában, mennél fontosabb a törvény, a melynek érvénye és kötelező ereje az által megtámadatott.

Az unióról szóló törvény érvényessége és kötelező ereje ellen intézett támadás azonban nem csak azért veszélyes az ál-lami jogrend fennállására nézve, mert az a magyar állam alaptörvényeinek legfonto-sabbika; hanem veszélyes, fokozott mérték-ben veszélyes annak ily állapot való meg-támadása abból az okból: mert annak ki-indulási pontját egy egészen új, de egy-szersmind teljesen hamis és veszélyes köz-jogi tantételt felállításra képezi.

A memorandum szerzői ugyanis ak-kor, a midőn megtámadták az 1848-ik évi erdélyi országgyűlés az iránti jogosultsá-gát, hogy az unio kimondása tárgyában törvényt alkotthasson és a midőn ennek megtámadását arra a követeléssel alapíto-ták, hogy az unio kimondásának érvényes-ségéhez Erdély oláh ajku népének a hoz-zájárulása, beleegyezése is megkívántatott volna; és a midőn ezen hozzájárulás hiá-nyából jogot formálnak ahhoz, hogy az unio felbontását követelhelessék; — akkor, mondom — a memorandum szerzői az egé-szen új, de egyszersmind merőben hamis közjogi tantételt állították fel: hogy ha a hazában élő valamely nemzetség mint olyan,

egy bizonyos törvény megalkotása idejéig még nem bír, politikai jogokkal, — en-fogva még nem vehetett részt a saját ön képviselői által a hazai törvényho-zásban, — ez a körülmény már magában feljogosítaná arra, hogy ama bizonyos tör-vényt érvénytelennek tekintse — s ha annak a kötelező erejét megtámadná.

A mennyire hamis ez a közjogi tan-tétel az elméletben, épp annyira veszé-les lenne annak a gyakorlatban való alkah-zása. Nemcsak azért, mert ezt a megtá-madási jogot, a képzelt alap hasonlóság-fogva esetleg az állampolgárok többi tá-lyai is igénybe vehetnék; hanem főké-pen abból az okból, mert ezen közjogi tan-telfogadás esetében, minden országgyű-lés és bármely törvényhozó testület törvé-nyalkotási jogosultságának határa, — illet-sége, — de sőt a létező összes törvé-nyekben maradása is már előre bi-talanná tétetnék, s szabadon és bünté-nül lenne megtámadható a honpolgár azon része által, mely az illető törvé-megalkotása idejében még nem birt le-selválasztási jogosultsággal. Ez egye-mű lenne a törvények iránti tisztelgeté-sásával, a jogbiztonságnak alapjaiban a felforgatásával, végkövetkezményeiben pedig az állami jogrend teljes felbontá-sáig vezetne.

Hisz ilyen formán az 1848-ik évi erdélyi országgyűlésen alkotott többi tör-vény érvényessége, s azok között az egyenlőségről és az urbéri szolgálmány megszüntetéséről szóló törvények érvény-sége is megtámadható lett volna; mert is az erdélyi oláhok hozzájárulása nélkül jöttek létre.

Mindez annyira világos, s az emle-tem veszélyes tantételtől oly szükségé-pen folyik, miszerint egyáltalán véve ne feltételezhető, hogy a memorandum szer-zői nem jutottak volna ezek felismerésé-re.

S ha mindamellett mégis ebből al-kimondásból a veszélyes tantételtől kimin-dított támadást az unióról szóló törvé-nek érvényessége és kötelező ereje al-lal, ez csak azt bizonyítja: hogy a támadá-eszközökben nem voltak válogatások, hogy azok közé a törvények érvényesíté-nek és állandóságának a veszélyeztetésé-de sőt, az állami jogrend megbontásá-a kísérletét is felveték.

Ugy látszik azonban, hogy táma-suk merészességét és veszélyességét ő k-munk is sejtették, — mert — a mint a-szik — szükségét érezték annak, ha-e részbeli támadásukat a legmagasabb kintállyal fedezték, Urunk Ő felsége 1863-ik évi június 15-én kelt legfőbb trónbeszédéből idezvéen azt a részt, me-ben az unióról szóló törvénynek érvény-sessége, habár más indokból, de kétség-volt vonva.

Csak hogy midőn ezt tették — a me-morandum szerzői, — kétségkívül meg-vesztési szándékból — halgatással meg-tek azt, hogy az említett trónbeszéd ke-zelése idejében, az unióról szóló 1848-évi törvény érvényessége felől, Urunk felsége még nem volt kellőkép informál-t és hogy később, vagyis 1865-ben, mid- a magyar országgyűlés appellatio a re-male informato ad regem bene informat-jogorvoslatival élt, s ennek következtébe az unio ügye újból is a legfelsőbb el-látás alá került, — annak minden törvény-kellek mellett történt létrejöveteletét, érvényességét Urunk Ő felsége is elismer-te. Nemcsak elismerte, de az unio részletei szabályozásáról szóló 1868-ik évi 43-ik tör-vénycik értelmében, tényleg is érvény-juttatta.

Igen is t. Uram! esküdt bíró urak! memorandum szerzői érvt. — argument-mot merítették abból a mi az unióról sz-ló törvény érvényessége ellen intézett tá-madásban elfoglalt álláspontjukat támog-a ni látszott; de ugyanakkor ignorálták felségének amaz újabb elhatározását, mely az ők álláspontját teljesen megdőlt-t.

És a midőn ezt tették, a memora-dum szerzői még a haza oláh ajku kos-sága tulnyomó nagy részének az unio érvényessége tekintetében nyilvánulól tá-gasával és magatartásával is ellentéte-jöttek. Mert hát nem de az unio érvény-ségének előismerése nyilvánult abban az-e nem tagadható tényben, mely szerint a választó jogosultsággal bíró oláh ajku honpolgárok mindannyiszor részt vettek a közös hongyűlésre küldendő képviselő megválasztásában, de sőt 1831-ig vagy a passivitásnak, az ugy nevezett oláh nem-retipárt gyűlésen történt kimondásáig, me-gok a megválasztott oláh nemzetségén ké-pviselő is részt vettek a budapesti köz-i országgyűlésen s helyeiket ottan elfoglalták.

S ha mindezeket tudva, és dacára annak, hogy az unio már majd nem 25 év óta tényleg életben van léptetve, a vádlottak még sem riadtak vissza attól hogy az unio-ról szóló törvény érvényességét, követé-zés képpen annak a kötelező erejét is me-támadják; ezel a merénylettel szemben úgy hiszem méltán vehetett fel azt a ké-dést: hogy minő czél vezérelhetett ve-szette őket ebben az alkotmányellenes te-rekvésükben?

Nem kívánok a legsujtatóbb feltétele-sel kiindulni e kérdés fejtegetésénél, — s nem akarom vádlottakat a legmesszebb mért-rejett célzásokkal gyanúsítani, — olya-nokkal a melyek, a legsúlyosabb vádat is indokolták tennék; — de ha azokra a kö-vetkezményekre gondolunk, melyeket az unio esetleges felbontása, — és az erdélyi részek autonómiájának visszaállítása, előbb-utóbb maga után vonna, — a vádbeli cse-lekmény legenyhébb megítélése mellett is indokoltá válik az a föltevés: hogy a mi-dőn vádlottak az unióról szóló törvény érvénye és kötelező ereje ellen támadást in-

tétek: ebben őket a magyar állam egyes alkatrészei között fennálló kapcsolat meg-lazításának, — s ebből kifolyólag az állam megegyengetésének, — és itten Erdélyben pedig a faji értelemben vett magyar nemzeti hegemonia megdöntésének a célzata vezette. Önként érthetően azzal a további célzattal: hogy a magyar nemzeti hegemonia helyébe, a számbeli többségre támaszkodó oláh nemzetiségi hegemonia lépjen, — melyet a vagyoni és műveltségi tekintetben is nagy túlsúllyal bíró magyar és német elem háttérbe szorításával; — a műveltség tekintetében sokkal hátrább álló s politikai éretlenségénél fogva könnyen vezethető oláh elem fogja gyakorolni.

Bármint e célból történt legyen is azonban, az unióról szóló törvénynek a maga érvényességében és kötelező erejében való megtámadása, s bármennyire alkotmányellenes is ez abban nyilvánuló törekvés; — de a míg e támadás, míg ez a törekvés nem fajult igaztassá, s a míg ez, csak az állam minden egyes polgárát megillető kérvényezési jog határain belül maradt, a vádlottak mindaddig nem is voltak büntetőjogi felelősségre vonhatók.

A vádlottak azonban, nem maradtak meg a kérvényezési jog határai között, hanem közülök jelesen azok, kik az ugynevezett oláh nemzeti párt végrehajtó bizottságának mult 1892-ik évi márczius hó 25-ik és 26-ik napján tartott gyűléseiben, mint a nevezett végrehajtó bizottságának tagjai résztvettek a memorandum szövegét ottan megállapítván: annak magyar, német, oláh, valamint francia és olasz nyelvben leendő kinyomtatását, s nemcsak benn az országban, hanem a külföldön leendő szétosztását és szétküldését, vagyis annak a terjesztését is elhatározták, s e részbeli határozatukat tényleg foganatba is vették.

Ezek között tartoznak a vádlottak közül névszerint:

Pap György, dr. Lukács László, Comsa Demeter, Barciuanu P. Dániel, Albini Septimius, Christea Miklós, Coroiannu Gyula, dr. Mihály Tivadar, Suciu Aurél, Veliciu Mihály, Patitia Rubin és Domida Geraszim.

A vádlottak másik része pedig a memorandumot, annak tényleges kiosztása vagy szétküldése után terjesztette.

Ez utóbbiak közé tartoznak a vádlottak közül névszerint: Barbu Patricius, Román Miklós, Munteanu János, Román Dénes, Duma János, Ratiu Basiliu, a kik mint a memorandum tényleges terjesztői, —

és dr. Ratiu János, a ki a memorandum terjesztése által elkövetett igaztasságát vétségében mint bűnrészes vett részt az által, hogy Brote Jenőnek a szétküldés, és terjesztés iránt intézkedett, sőt arra rábirta.

És a vádlottak cselekvénye, eljárása ettől kezdve már az igaztasság jellegét öltötte magára mert a btk. 173-ik §-a szerint az igaztasság vétségét követi el, és öt évig terjedhető államfogházszal büntetendő, az a ki a törvény kötelező erejét, a btk. 171-ik §-ban meghatározott módon, jelesen pedig, a ki valamely nyomtatvány terjesztése után megtámadja.

Mint, hogy pedig, a memorandum néven ösmeretes nyomtatvány, miként már kimutattam, az unióról szóló 1848-ik évi. I. cikk kötelező erejének a megtámadását magában foglalja, és miután a vádlottak azt az előbb említett módon terjesztették, ezáltal elkövetették a btk. 173-ik §-ban körülrített igaztasság vétségét a melylyel vádolva vannak.

Igen is t. Uraim! esküdtbíró urak! a memorandum terjesztése által elkövetett igaztasság vétségéért, nem pedig az ő felségénél megkísérlett kérvényezésért indította meg a bűnvádi eljárás a vádlottak ellen. Hangsúlyozom ezt különösen abból az okból, mert már többször nyilvánult, oláh szövegű lapokban az a törekvés: elhíttetni a világgal, hogy az u. n. oláh nemzeti párt végrehajtó bizottsági tagjainak perbe fogatása nem valamely törvénybe ütköző cselekményért, hanem kizárólag csakis a memorandumnak ő felségénél megkísérlett benyújtásáért, vagyis csak a kérvényezés tényeiért történt.

Ismétlem t. Uraim! esküdtbíró urak! hogy sem magában véve a memorandum megírásáért, sem pedig annak a legfelsőbb helyen való benyújtásának megkísérléseért, senki ellen vád nem emeltetett — és hogy a vádlottak perbefogatása csakis a memorandum terjesztése által elkövetett igaztasság vétségéért történt.

Igenis ezért az igaztasságért, mert ennek elkövetése után akarták megingatni vádlottak az állam egyes alkatrészei között fennálló kapcsolat törvényesség iránti hitet és bizalmat ennek elkövetése után igyekeztek megingatni az állami alapítványok egyik legfontosabbikáiról tartozó tiszteletet és engedelmisséget s mert ezen az uton igyekeztek a vádlottak olyan vágyakat, olyan törekvéseket ébresztetni, a melyeknek megvalósítása a magyar állam léteérékeibe ütközik.

Jogszolgáltatási és állami érdekek egyaránt kívánják tehát, hogy egy ily veszélyes irányzatú cselekmény méltó megtorlásban részesüljön. Ezért kérem tehát önöket t. uraim! esküdtbíró urak! mondják ki vádlottakra a „vétkest.”

A vádbeszéd elhangzása után elnök 35 perc szünetet adott.

Szünet után dr. Lehman tolmács terjesztette a vádbeszédet oláhlul a vádlottak elé.

A vádlottak közül Rácz János állott fel, hogy védelmét előadja.

Rácz János, mindenekelőtt kinyilatkoztatja, hogy a 25-ös bizottság azonosítja

magát a konferenciával, s a konferencia határozatainak végrehajtásáért elvállalja a felelősséget.

A memorandum szerkesztését, ő felsége elé terjesztését, kinyomtatását a nagy konferencia határozta el, a komite, mint ennek egy kiküldött bizottsága járt el a megbízatásban.

Mikor a bizonyítási eljárás folyamán kérdezték az inkriminált passzusok felől, akkor még nem volt tisztában azzal, mennyire egyeznek meg azok az ő felsége elé terjesztett szöveggel.

Most azonban olyan helyzetben van, miután a memorandum szövegét is felolvasták és alkalmá nyílt összehasonlítani egy kinyomtatott példányt az ő felsége elé terjesztett memorandummal, miszerint kinyilatkoztatja, hogy azok közt eltérés nincsen s mindkettőért a felelősséget elvállalja.

A memorandum szövege magában foglalja az egész oláh nemzetiség sérelmeit s mivel ezen sérelmeket a kormány nem volt hajlandó orvosolni a koronához fordultak, hogy ez orvosolatlansága sérelmeiket, innen elutasítván terjesztették panaszait a nyilvánosság elé.

Beszéde további folyamán Rácz kifogásolta az esküdszékét, mely szerinte magyarokból, tehát vádlottakból állván, nem lehet illetékes felletők ítélni.

A törvényszék szigorúsága megfosztotta őket a védelemtől is, azonkívül annyit szabálytalanság fordult elő a végtárgyalás rendjén, hogy ők védelmüket, mint az oláhok képviselői teljesen feleslegesnek tartják.

Ennélfogva összes vádlott társai nevében kijelenti, hogy ők a védelemtől ellállanak.

Elnök: kijelenti, hogy itt az esküdttek nem magyarok, hanem a bűnösök felett ítélő bírák. A védelem korlátozva nem volt. Figyelmezteti vádlottakat saját érdekében védjék magokat.

Vita főügyész reflektált még pár szóban a Rácz beszédre mindenben megegyőzől-ván azt.

Majd Kerekes dr. törvényszéki orvos tette meg jelentését Albini állapotáról, Albini Septimius holnap sem jelenhetik a végtárgyaláson.

E miatt a főügyész a végtárgyalás fel-függesztését kérte, addig míg Albini felgyógyul.

A törvényszék visszavonulván azt határozta, hogy a végtárgyalást Albini Septimius betegsége dacára is holnap reggel 8 órákor folytatja.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, május 23.

Lapunk jövő száma a közbeeső ünnep miatt pénteken (május 25.) jelenik meg.

— **Időjárás.** Kővér idő jár néhány nap óta. Hol zápor, hol tömötten hulló eső cseppekben omlik felülről az áldás a gazdák földjeire. A városi nép nem örül annyira ennek az időnek, mert sok kirándulásnak, sok mulatságnak szegi nyakát az esős idő. A kolozsvári hatóságra nézve azonban tiszta nyheresség ez a gyakran omló zápor, mert elhordja az utcákon meggyülemlett szemetet és megkíméli az öntözés költségeit. Holnap után Orbán napja lesz az utolsó fagyos szent. Ettől a naptól kezdve valószínűleg az idő is megváltozik.

— **Magyarok, Románok** cím alatt dr. Moldován Gergely kolozsvári egyetemi tanártól egy újabb politikai tanulmány jelent meg. A kiváló művet lapunk más helyen méltattuk érdeme szerint. S még csak azt jegyezzük meg, hogy ára 1 frt. s kapható a szerzőnél Kolozsvárt.

— **Az ítéletet** a memorandum perben holnap mondják ki. Az elnök intézkedett, hogy mivel ma is a karzati publicum sze treázkázott, holnap senkitem bocsássanak fel a karzatra.

— **Ürnapja** lesz holnap a ker. katolikus egyháznak. Ez alkalommal, ha az idő kedvezni fog, a főter különböző pontján ol-tárok lesznek felállítva s ezek mellett isten tiszteleteket fognak ünnepélyes kör-mennettel tartani. A főter templomban azonki-vül szép istentisztelet lesz.

— **Ürnapján** d. e. 9 órákor a plébánia templomban tartandó ünnepélyes szent mise előadatik dr. Szöllősy Attila „Missa Paschalis” vegyeskar zenekísérettel. Graduale: Ave Mária, Schullertől, éneklő Halász Adél. Offertorium: „Quemadmodum desiderat cernus”, Seyleről, éneklő Szilágyi Ferencz. A vegyeskart műkedvelő hölgyek és a dal-kör tagjai, a zenekart a konzervatorium és a katonai zenekar tagjai alkotják. Regeus chori: Farkas Ödön.

— **Ürnap ebéd.** Biró Béla apátplébános, mint minden évben úgy az idén is Ürnapja alkalmából ebédet ad a plébániai lak nagytermében.

— **A bölcsészeti kar részvéte.** A kolozsvári tud. egyetem bölcsészeti kara ma délelőtt gyűlést tartott, melynek egy-düli tárgyát Felméri Lajos tanár halála alkalmából teendő intézkedések képezték. A gyűlés ez irányban következőket határozták: A kar részvéteinek az elhunyt özvegyéhez intézendő iratban ad kifejezést,

A temetésen testületileg jelenik meg s külön gyászjelentést ad ki. A sírnál a kar nevében dr. Széchy Károly dékán mond búcsubeszédet. Koszoru helyett a kar a tanárjelöltek segélyegyleténél — Felméri Lajos nevében — 100 frtos alapítványt tesz. A gyűlést — az elnök dékán — Széchy Károly az elhunyt jeles férfiú kiváló érdemeit magasztaló, meleghangú beszéddel nyitotta meg, melyet a kar tagjai mély meghatottság közt hallgattak meg.

— **A Kisegítő gyász.** A kolozsvári kisegítő takarékpénztár részvény-társaság igazgatósága ma délután rendkívüli ülést tartott Felméri Lajos egyetemi tanár, az intézet felügyelő-bizottsági elnökének halála alkalmából. Az igazgatóság elhatározta, hogy Felméri emléket jegyzőkönyvileg megörökíti, özvegyéhez részvéttírárt intéz s a temetésen testületileg jelenik meg.

— **Az E. M. K. E. és Felméri Lajos dr.** Az E. M. K. E. direktoriuma Felméri Lajos dr. halála hírére tegnap d. u. 4 órákor gróf Bélydy Ákos alelnök elnökelete alatt azonnal egybegyűlt és az igazgatóválasztmány nevében megállapodott a gyász-nak és részvéteinek azon kifejezését iránt, mely Felméri Lajos dr.-t az E. M. K. E. részéről megilleti. Sándor József t. alelnök, főtitkár részletesen előadta azon érdemeit, melyeket Felméri Lajos dr. az egyesület megállapítása és mind maig felvirágoztatása körül, — mint az alapszabályt készítő első ötös bizottság elnöke, — a direktoriumnak kezdet óta tagja, az ügynek lankadatlan munkása és vezérferfia az utolsó pillanatokig kifejtett, melyért az egyesület Kossuth Lajos, Boross Gábor és Rökk Pál társaságában örökök dísztagjává is választotta. Midezek alapján a direktorium egyhangulag kimondta, hogy Felméri Lajos dr.-t az E. M. K. E. egyik megalapítójának és önfeláldozó apostolának tekintvén: 1. Fájdalalmát és részvétét a nagy veszteség fölött jegyzőkönyvi határozattal fejezi ki és ugyanezt tenni javasolja a jövő hó 3-án Tordán tartandó közgyűlés számára is; — 2. Az egyesület homlokára a gyász-lobogót kitűzti; — 3. Az igazgató választmány nevében külön szomorú jelentést ad ki és azt megküldi a testvér és rokon egyesületeknek, fiók választmányoknak és a helyi közönségnek; 4. A ravatal-ra „dr. Felméri Lajos dísztagjának — az E. M. K. E. fölrással gyászba vont nemzet szalaggal csor és gyopár koszorút helyez; 5. — És az egyesület részvétét ez alkalommal a gyászoló család előtt tolmácsolja; hatadszor. — A temetésen az egyesület gyászlobogója alatt küldött-ségileg vesz részt; 7. Felméri Lajos dr. arczképét az E. M. K. E. nagyjai számára olaj-festésben beszerzi; 8. a sírnál az egyesület nevében az E. M. K. E. gyászát rövid szavakban a t. alelnök-főtitkár fogja tolmácsolni; 9. a nyomtatás alatt levő évi jelentésbe pótlólag Felméri Lajos dr. E. M. K. E. érdemeit feltüntető részletes megemlékezés vétecsék föl és ez a közgyűlés elé terjesztessék. A főtitkár hivatal tegnap azonnal sügönyileg értesítette gr. Bethlen Gábor Emke elnököt a szomorú veszteségről, mely az egyesületet érte.

— **Dr. Felméri Lajos** haláláról családja a következő gyászjelentést adta ki: Már özvegy Felméri Lajosné született Sándor Emilia, a maga valamint az alól-írottak nevében megtört szívvel tudatja, hogy a forrón szeretett legjobb férj, önfeláldozó apa, szerető rokon Felméri Lajos tiszteletbeli bölcsész doktor, a Ferencz József tudomány-egyetemen a nevelés-tudományok nyilv rendes tanára, volt dékán és prodékán, az 1894—95. évre megválasztott rektor magnificus, az E. M. K. E. tiszteleti és igazgató-tanácsi tagja, több tan-testület tiszteleti tagja stb. stb. e hó 22-én, délután fél egy órákor, élete 54-ik, 2-ik boldog házassága 4-ik évében, rövid szenvedés után megszűnt élni. A megtört szív csak két héttel élte túl forrón szeretett leányának halálát. Temetése e hó 24-én délelőtt 11 órákor fog az ev. ref. szettartás szerint, az Alsó-szén-utca 3-ik szám alatti házából megtörténni. melyre az ismerősök, jóbarátok szomorúan meghívata-nak. — Kolozsvárt, 1894. május 22-én Felméri Margit, Felméri Lajos, Felméri Ilona, gyermekei. Fekete Nagy Béla, mint nevelt fia, és családja. Felméri Mózes, Felméri Albert, Felméri Dénes, Felméri Ágnes, Felméri Róza, férje Kovács Simonné, valamint családjaik, mint testvérei és néhai Felméri Sándor gyermekei, mint testvére gyermekei. Özv. Török Sámuelné, özv. Sándor Jánosné, anyósok. Bothos Gyuláné, Sándor János, özv. Réz Mihályné, báró Szentkereszty Zsigmond, valamint családjaik, Sándor Hgnes sógorok és sógornők.

Az E. M. K. E. gyászjelentése a következő:

Az E. M. K. E. igazgató választmánya hazafis bánattal jelenti, hogy dr Felméri

Lajos kir. tud. egyetemi tanár, az egyesület egyik megalapítója és vezérferfia, örökös dísztag, a directorium igazgató választmánya stb. tagja folyó év és hó 22-én d. u. fél 1 órákor a nemzeti ügy munkásai sorából elköltözött.

— **A Kolozsvári főterei templom** körüli épületek kisajátítási alapját kezelő bizottság tegnapelőtt délután a városház tanácstermében ülést tartott Züllich István ny. főispánelnökelete alatt. A bizottság a Petrá József h. jegyző által előadott számadást és vagyonleltárt helyeslőleg elfogadva — elhatározta, hogy az felvilvzsgálat végett a városi tanácshoz beterveztessék. Arra tekintettel, hogy a mézszáros társulat még meglévő két házára vonatkozólag a kisajátítási per végérvényes elintézését nyert s a további teendők a városi hatóság által teljesítendő, a bizottság a maga feladatát teljesítve vélvén — kimondta, hogy további működését beszünteti s a kezelés alatt lévő alapvagyon átvételére a városi tanácsot felkéri. Elhatározta továbbá a bizottság, kérést intézni a tanácshoz az iránt, hogy néhai Schütz Jánosnak az alap létesítőjének — arczképét a lebontás teljes befejezésekor a városház közgyűlési termében helyezze el, s tegyen javaslatot az iránt is, hogy a Schütz János emléke alkalmas helyen és formába megörökíttessék. Elnök Züllich István arra tekintettel, hogy a bizottság utolsó ülését tartotta meleg szavakban mondott köszönetet a bizottsági tagoknak az ügy iránti érdeklődésükért. vizont a bizottság dr. Csiky Viktor indítványára köszönetet szavazott Züllich István jelenlegi, valamint a korábbi elnökök: Hajós János és Korbul Bogdánnak, továbbá Kőváry László korábbi jegyző, utóbb pedig gondnok — pénztárnok a kisajátítási alap kezelése és a lebontás ügyében tanúsított ügybuzgal-muk és önzetlen fáradozásaikért. Ezzel kapcsolatban magunk részéről is felhívjuk a tanács figyelmét arra, hogy a mézszáros társulat két házában kisajátítása iránti per végérvényesen elléven intézve — tegyen intézkedéseket az iránt, hogy a kártalanítási összeg a mézszáros társulatnak kifizetessék, s a két épület is mielőbb eltávolíttassék.

— **Pázmándy Dénes** országgyűlési képviselő, a függetlenségi párt kiváló tagja Kolozsvárt időzik, hogy személyes információkat szerezhesen a Memorandum per tárgyalásáról.

— **Értesítő** az erdélyi muzeum-egyetlen orvos-természettudományi szakosztályából a következő tartalommal jelent meg: Eredeti közlemények. Földtani események az erdélyi medence különböző pontjain (I. és II. tábla) Dr. Koch Antalról. I. l. — Adatok Erdély fossil óstracoda faunájához (III. és IV. tábla). Héjjas Imréről 35. l. — Vegyesek I. Megemlékezés Primics Györgyről (1849—1893). Dr. Koch Antalról. 69. l. — Jelentés a csereviszonyról. 70. l. — Jegyzőkönyvi kivonatok a megtartott szak-ülésekről. 79. l. A 112 lapra terjedő füzetet 3 rendbeli ábra teszi érdekesebbé.

— **Nagy örökség érte az E. M. K. E.-t** egyidejűleg a gyászszal, mely Felméri Lajos dr. elhunytával találta. Betskey Kálmán birtokos ugyanis az E. M. K. E.-re hagyta felerlésben 1400 holdat tevő birtokát, melynek társ örököse Noszlópy Emil. Ez a második örökség, mely az Alföldön az E. M. K. E.-t éri. Az első, mely még tárgyalás alatt van, a Hajdu Máriáé volt Dévabányáról, a ki 40 hold földjét és mintegy 1500 frt készpénzt hagyott az egyesületre. Az E. M. K. E. intézkedett, hogy a hagyaték ügyében Reményi Antal jogtanácsos budapesti ügyvéd járjon el.

— **Kárpát-egyleti kirándulás.** Az E. K. E. kolozsmegegyi osztálya e hó 24-én (ürnapján) délután gyalog kirándulást rendes a bányafori „messzelőtő”-hoz és onnan folytatódott az ugynevezett Angyalkuthoz. Ez igen élvezetesnek ígérkező kis kirándulásra az osztagokat és más érdeklődőket meghívja az elnökök — Gyülekezés d. u. 2 órákor a sétatér Szamosföldi útján.

— **Az egyetemi körüi majális elmarad.** Az egyetemi körnek mára tervezett majálisa nagyságos dr. Felméri Lajos rektor urnak tegnap bekövetkezett halála miatt csak hétfőn, május huszonnyolcadikán fog megtartatni. A r. bizottság.

— **A kolozsvári sétatéri tő tetemesen megnagyobbított.** A csolnakázás sportjának nem sokára átadják. Mint halljuk, a korcsolyázó egylet egy olyan nagyobb csolnakot hozat a tóra, a melyet petroleummal fűtött motor hajtja A társas csolnak kényelmesen lesz berendezve s főelőnyét az fogja képezni, hogy a benne ülők csak a kormányzással kell, hogy foglalkozzanak.

— **A tordai olvasó nőegylet,** a Jósika Miklós emléktábla felállítási költségeihez 163 fttal hozzájárult. Ezen összeg eredeti 100 ftja e célra rendezett hangverseny jövedelméből a helyi kisegítőbe helyezett folytonos kamatozás mellett! — Most midőn ezen a nőegyletben Duilio Jánosné által legelőször felhozott eszme Torda városa által teljésedése megy — örömmel regadta meg az olv. nőegylet ezen alkal-mat — megfarkított filléreivel mely összeg most 163 fttot, tesz ki, elhunyt nagy regényírónk iránti kegyelete és halálának ezáltal is, kifejezést adhatni.

— **Uj levéltár a muzeumban.** Sombory Lajos cs. és kir. kamarás Nagy-Somborról középkori vonatkozású, igen érdekes családi levéltárát a nemzeti muzeumnak ajándékozta. A muzeum részéről a levéltár átvétele végett dr. Schöner Gyula utazott Nagy-Somborra, ki küldetéséből ma érkezett vissza. A Sombory levéltár a családi letétemények között külön állítják fel.

— **Klapka-rekviem.** Klapka György tábornok lelki üdvéért Párisban élő családjának intézkedésére ma délelőtt gyászistentiszelet volt a ferencziek templomában. Az elhunyt tábornok bajtársai közül a templomban jelen voltak többek között: Degré Alajos, továbbá Maygraber Ágoston, Darbay György ezredesek, Cserey Ignác a honvédmenedékház parancsnoka, Mikár Zsigmond Dessewffy Arisztid, Klapka keresztfia, Gili-bert Róza az elhunyt tábornoknak sok éven át hű ápolója, Nagy Károly, a Klapka-szobor-bizottság titkára és végre a Klapka-temetkező egyesület küldöttsége.

— **Mayfarth Ph. és társa** gazdasági gépgyárak hirdetését veszik lapunk olvasói melléktől. Ez életrevaló gyáriczélet és hirdetésnyét olvasóink figyelmébe ajánljuk.

LEGUJABB.

(Az „Ellenzék” eredeti táviratai.)

Kossuth Ferencz itthon.

Budapest, május 27.

Kossuth Ferencz hazajön.

A budapesti Tarnóczy Gusztáv-féle gépgyár elnökségét és műszaki vezetését veszi át ösztöl fogva 15,000 forint évi fizetéssel.

A szerződés Kossuth Ferencz és a gépgyár között 10 évre szól.

A polgári házasság leszavazása.

Budapest, május 23.

A főrendiházi ellenzék biztosra veszi, hogy **negyven többséggel szavazzák le a polgári házasságot.**

A többség onnan lesz, hogy igen sok főrendi ígéretet tett, kik a multkor a javaslat mellett voltak, hogy **távol fognak maradni, mert a kormány pöffeszkedő eljárását elítélik.**

Anyakönyvek.

Budapest, máj. 23.

A Ház mai ülésén Herman, Sággy, Ragályi, Andreánszky és Apponyi beszéltek.

Natalia otthon.

Belgrád, maj. 23.

Sándor király táviratozott az édes anyjának Nataliának, hogy jöjjon haza, mert nincs semmi akadály, mely ezt gátolná. Sürgönyét így végzi: „Ölelő karokkal vár szerető fiam Sándor.” Natalia azt felelte, hogy szíve mélyéből óhajtja, hogy a történt változás a haza javára döljön el. Egyelőre még nem megy Belgrádba.

A szerb trón.

Páris, máj. 23.

A Figaró egy levelet közöl Karagyorgyevicstől, melyben ez kijelent, hogy a szerb tron iránti igényről nem mond le.

Pituk fellebezése.

Budapest, máj. 23.

Pituk Béla, kit Pável püspök megfosztott nyugdíjától is, a pápához írt fellebezésében azt bizonyítja, hogy ő a vallást sosem akarta sérteni, hanem csak az **unitusok hazafiatlanságát akarta kimutatni.**

* Ha ez így megy végzi fellebbezését, szentségtörés lesz templomainkban énekelni. Áld meg országunkat, a mi magyar hazánkat.

A francia kormány bukása.

Páris, május 53.

A francia kormány tegnap megbukott. Senki sem sejtette előre s a közönség a váratlan bukás által annyira megvánva, hogy igazán valódi okát nem tudja adni a bukásnak.

A tegnapi ülés alatt a kormányelnök egy egyszerű kérdésben kabinet kérdést provokált. **Egyszerű napirendet** követelt, mit elleneztek.

Erre szavazást rendeltetett és **225 ellen 265 szóval leszavazták.**

Mondják, hogy a kormányelnök Casimir Perier szinte láthatólag ragadta meg az alkalmat a leszavaztatásra mert fél a következő napok tárgyalásainak komplikációtól.

Felelős szerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Segéd-szerkesztő és kiadó lap tulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

H I R D E T É S E K.

2069—1894. sz.

481. (1—1)

Hirdetmény.

Folyó hó 10-ről jelen szám alatt kiadott pályázati hirdetményre hivatközással ezennel közhírré teszem, hogy a b.-hunyadi községi jegyzői állomásra vonatkozó pályázati határidőt **junius 10-éig** meghosszabbítom. A választás **junius 11-én** fog megtartatni.

A járási főszolgabírótól.

Bánffy-Hunyadon, 1894. május hó 20-án.

K E R T É S Z,
főszolgabíró.

Önálló birtokkezelet.

Szilágy-vármegyében a báró Wesselényi Miklós tulajdonát képező **zsákfalvi birtoknak** ez évi október 15-dikén kezdődhet **önálló gazdasági kezelésére** egy 3—4000 frt biztosítékkal rendelkező s kellő szakértelemmel bíró egyén kerestetik.

Ezen tagosított birtok terjedelme 750 kat. hold, melyből 350 hold szántó, 300 legelő és 100 hold rét, valamint az Egregy vizén két darab két kövü vízi malom. Lakó és gazdasági épületekkel, valamint gazdasági szerszámokkal és eszközökkel a birtok kellően föl van szerelve.

Jelenlegi állat-létszáma 22 jármos ökör, 43 fehér szürü tehén és gulyabeli marha, 21 tenyésztő-kocsa, 18 kocsa és kanmalacz.

Bővebb felvilágosítás nyerhető: **Zilahon Kiss Lajos** ügyvédnél, valamint **Göröcsönben** (utolsó posta Zilah) **Fiktusz József** főerdésznel.

476. (2—3)

827—1894. szám.

482 (1—1)

elnöki.

Árlejtési hirdetmény.

A magy. kir. igazságügyminisiteriumnak folyó évi május hó 12-én 19,509 I. M. 1894. szám alatt kelt rendelete alapján a Deésen emelendő királyi törvénykezési épület és fogház kiépítéséhez szükséges munkák elkészítésére nézve nyilvános árlejtés hirdetettik.

Ezen építkezésnek költségei **292,768 forint 60 krral** irányoztattak elő, mely összeg az egyes munkanemek között a következőképpen oszlik meg:

föld- és kőműves munka	159,096 frt 45 kr.
kőfaragó munka	14,829 " 77 "
ács-munka	16,962 " 72 "
cserepfedő munka	4971 " 03 "
bádigos munka	6310 " 78 "
szobrász munka	6584 " 71 "
asztalos munka	21,667 " 03 "
lakatos munka	34,176 " 85 "
mázoló munka	4171 " 48 "
üveges munka	2541 " 61 "
szobafestő munka	2746 " 55 "
kályhás munka	4553 " "
külműves munka	1200 " "
vízvezetési, fűrdő- és árnyékszék berendezési munka	3956 " 20 "
szemét, hamutartó és pöczegödör előállítás munkája	1860 " "
különféle berendezési munkák	2152 " "
kövezési és járda-burkolati munka	2544 " 22 "
csatornázási munka	2443 " 90 "
összesen:	292,768 frt 60 kr.

Ezen munkák együttesen egy vállalkozónak, illetve egyetemlegesen kötelezett társállalkozóknak, avagy pedig munkanemek szerint elkülönítve, külön-külön vállalkozóknak, illetve egyetemlegesen kötelezett társállalkozóknak fogadnak kiadatni; megjegyeztetvén, hogy utóbbi esetben a kőműves-, kőfaragó-, szobrász-, kőműves-, vízvezetési-, fűrdő- és árnyékszék berendezési, valamint szemét-, hamu- és pöczegödör tisztítási és csatornázási munkák egymástól el nem választhatók és csakis egy vállalkozónak, vagy egyetemlegesen kötelezett társállalkozónak adatnak ki. Ugyanez áll az asztalos-, lakatos-, mázoló- és üveges munkákra is, melyek együtt egy csoportot képeznek.

Az árlejtésen mindama szakértő iparosok részt vehetnek, kik fizetlik vitelére hatósági engedéllyel bírnak.

Az elkészítendő munkákra vonatkozó általános és különleges építési feltételek, a tervrajzok és a részletes költségvetés, valamint az árlejtési feltételek a deési királyi törvényszéki elnök hivatali helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők, s ugyanott az összes munkákra ajánlkozni szándékozók a költségvetés teljes másolatát (a meddig a készlet tart) 5 frtért megszerezhetik.

Az ajánlatok csak írásban és pecséttel ellátott borítékban fogadtnak el, a következő külső felirattal: „A deési királyi törvénykezési épület és fogház építkezésére vonatkozó ajánlat”, s az ajánlatban kitéendő, hogy az ajánlatot tevő a tervet látta, a költségvetést és árlejtési feltételeket pedig ismeri.

A versenytárgyalás a deési királyi törvényszék tanácstermében, az építkezési felügyelő-bizottság nyílt ülésében **folyó évi június hó 20. napján délelőtt 10 órakor** fog megtartatni, a mely napig és óráig az ajánlatok 50 kros bélyeggel ellátva, annál bizonyosabban beadandók, minthogy a később beérkező ajánlatok vissza fognak utasíttatni.

Az ajánlatot benyújtani szándékozók kötelesek az egyes munkanemek, illetőleg az egész költségvetés összegének megfelelő 5% bantpénzt, vagy a budapesti m. kir. állampénztárnál, vagy a deési királyi adóhivatalnál előzetesen, vagy készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokkal letétbe helyezni, s az ennek elhelyezését igazoló elismervény nélküli ajánlatok elfogadtnak, illetve figyelembe vétetni nem fognak.

Azon esetben, ha a Deésen beszerezhető terméskő az alapfalak készítéséhez elég alhalmasságnak találtatik, a föld alatti 3441-19 köbméter alapfalazat téglá helyett vízálló mészhababesba rakott terméskő anyagból lesz előállítandó, azért az összes munkákra, valamint a kőműves munkálatokra vonatkozó ajánlatokban kitéendő azon egyégségi ár is, melyért vállalkozók hajlandók egy köbméter terméskő falazatot előállítani.

Minthogy továbbá annak lehetősége is fennforog, hogy az alapozási munkálatoknál némely helyen betont kell alkalmazni, az előbb említett munkákra vonatkozó ajánlatokban szintén kitéendő, hogy a netáni szükségleteknél, mily egységáért kötelezik magukat vállalkozók egy köbméter zúzott terméskőből készített betont előállítani.

A vízhatlan mészhomok és zúzott kavicsból készített beton előállításánál 1 : 2 : 4 keverési arány lesz betartandó.

Az építési munka az ajánlatok elfogadása után tizennégy nap alatt megkezdendő és oly erővel folytatandó, hogy az épületek 1894. évben tető alá hozhatók, 1895. évi szeptember 15. én pedig teljesen készen átadhatók legyenek.

Kelt Deésen, 1894. évi május hó 19-én.

BALÁZS MÁTE,
kir. törvényszéki elnök,
mint az építkezési felügyelő-bizottság elnöke.

Hirdetmény.

A Gróf Teleki Géza örökösei tulajdonát képező czelnai pinceze kezelésétől eddigi gazdatiszt **Bedőházi Béla** megváltván, s őt úgy a gazdaság, mint a pinceze kezelését illetőleg jövőre semmi intézkedési jog többé nem illetvén, arról a t. cz. megrendelők ezennel értesítettnek és fölkértenek, hogy jövőre megrendeléseiket a **gróf Teleki Géza örökösei** czelnai gazdasága címére: **Czelna**, utolsó posta **Magyar-Igen**, vasúti és sürgöny-állomás **Gyulafehérvár** — intézni sziveskedjenek.

Gernyeszege, 1894. évi május hó 21-én.

483. (1—3)

A gróf Teleki Géza örökösei
jóságigazgatósága.

KERT NYITÁS!

Tisztelettel tudatom a nagyérdemű közönséggel, hogy folyó évi május hó 3-án

a város egyik legszebb mulató helyét, a

BÁNFFY-KERTET

megnyitottam.

Két jó tekepálya áll a t. közönség rendelkezésére, s e mellett **kitűnő borokról** és **friss jégbe hűtött sörrel**, ugyisint **jó konyháról** kezeskedem.

A gyönyörű táncz helyiséget majálisok tartására kedvező feltételek mellett bármikor rendelkezésre bocsátom.

A n. é. közönség szives látogatását kéri tisztelettel

SZÓCS ISTVÁN,
vendéglős

471. (2—3)

Egy 50 év óta fennálló

PÉKÜZLET,

két sütőkemenczével

egy nagyobb városban Erdélyben,
nagy forgalommal,

bérbe kiadó.

Az üzlet egy ügyes vezető kezében dus jövedelmet ad.

Ajánlatok „Péküzlet” czímmel a **kiadó-hivatalnak** küldendők.

474. (2—3)

Két kitűnő sebes, 15 marok egy orral magos

5 éves hámos ló,

hibátlan, egyik sötét-pej, másik deres, párosak;
továbbá egy 16 markos Vécsi-féle fakó

4 évet töltött hátsó ló,

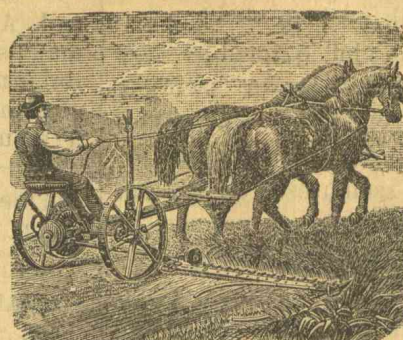
valamennyien heréltek; végre

két első rangu tenyész-bika, 2 éves,

eladó.

UGRON ZOLTÁN fiátfalvi gazdasága,
u. p. és állomás Székely-Keresztúr.

467. (2—3)

ADRIANCE PLATT & Co
new-yorki gépgyárosok

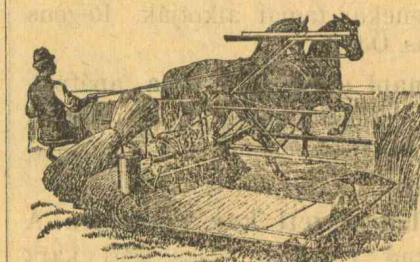
kizárólagos

képviselősege

„AZURIN” 1 frt 25 kr. kilgként.

Eredeti Vermorel-féle „ECLAIR” permetező, szabad csomaglóással 21 frt.

„RÉZGALIC” 26 frt mmásanként.

Fúkaszaló, Marokrakó, Arató
és

Kéveköto arató gépeire.

Kitűnő magyar bizonyítványok.

Árjegyzéket kívánatra bérmeutve küldünk.

„THE GRESHAM”

életbiztosító társaság Londonban.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz
József-tér 6.,
a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gisellastrasse
1. sz. alatt,
a társaság házában.

A társaság vagyona 1891. évi június 30 án Frk. 117,558.797 —
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1891. évi június 30-án „ 20,725.259 —

Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások után a társaság fennállása óta (1848) „ 249,311.449 —

A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál „ 61,372.000 —
értékig nyújtattak be ajánlatok, mi által társaság fennállása óta benyújtott ajánlatok összértéke „ 1,728,184.555. —

értékre megy. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálhat Erdély minden nagyobb városában az ügynök urak és az erdélyi vezérügynökség Kolozsvárt, Belszen-utca 5., 7. sz. 7. (32—x)

!!Tetemesen leszállított árak!!

Mivel társas cégünk feloszlása egész sürgőssé vált, kénytelenek vagyunk a dusan felszerelt

Vászon-, Fehérnemű-, Asztalnemű-
és

Szőnyeg-raktárunkat

hatósági engedélyezés mellett tetemesen leszállított áron

végkiárulni.

Midőn a n. é. közönségnek e rendkívüli alkalmat szives figyelembe ajánljuk, kérjük egyuttal a t. adósainkat, hogy a nálunk levő **tartozásait** a **legrövidebb idő alatt**, a kellemetlenségek kikerülése végett kiegyenlíteni sziveskedjenek.

Kiváló tisztelettel:

GÁMENTZY M. és FÖGEL.

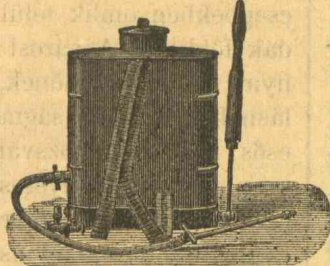
485. (16—x)

Kedvező alkalom menyasszonyi kelengyék bevásárlására:

Uj! Az „Excelsior Hungaria” Uj!

szabadalmazott

Peronospora fecskendő,

ez idő szerint a legjobb, legegyszerűbb és legzapróbb fecskendő szőlők, fák stb. megóvására a Peronospora ellen. Egyszerű szerkezete által a folytonos javítások ki vannak zárva. Négy csavar elválasztása által szétszedhető. Gummi tömítése nincsen.

A legtöbb szőlőszeti iskolában általánosan használatban. — Ára 18 frt

Ásványi-féle szabadalmazott arankairtó gereblye,

Magyarország több hírneves gazdája által elismerő levéllel megdícsérve.

Egyszerű kezelése által rövid idő alatt az aranka a lóher és luczernás földkekről gyökeresen kiirtatható. — Ára 16 frt.

Egyedüli elárúsítás Kolozsvár és vidékére:

KISS ERNŐ vaskereskedőnél,
KOLOZSVÁRT, FÖTÉR.

A „Hungaria” műtrágya-gyár részvénytársaság erdélyi főraktára.

Továbbá: gazdasági eszközök, háztartási és konyhaberendezési cikkek, épület- és butor vasalás, szerszámok, kátrányos fedőpapír, méhészeti eszközök nagy választékban.

Uj! Árlappal ingyen és bérmentve szolgálok. Uj!

418. (9—x)